

Posudek diplomové práce

Autorka práce: Zuzana Žižková

Téma: Česká bibliofilie na počátku 21. století

Vedoucí práce: Radka Římanová

V předložené diplomové práci s názvem „Česká bibliofilie na počátku 21. století“ si Zuzana Žižková dala za cíl představit fenomén bibliofilie a v synchronním pohledu charakterizovat postavení bibliofilských vydání v rámci současné domácí knižní produkce. Ačkoli diplomantka není studující knihovědné specializace, rozhodla se pro knihovědné téma. Musela se tedy vyrovnat s obtížemi nejprve v oblasti terminologické (k tomu použila relevantní prameny domácí i zahraniční provenience např. Encyklopedii knihy P. Vojta), následně i v oblasti historické (alespoň v hrubém nástinu uvedla diachronní přehled vývoje „krásné knihy“) a najít nosný koncept, který by jí umožnil vyhnout se pouhému statistickému sběru dat a opakování známých skutečností. Kromě již zmíněných metod se autorka rozhodla pro systematické objasňování toho, jaké významy mohou mít – bibliofilie a autorská kniha, dva fenomény, jejichž podstaty se vzájemně prolínají a ovlivňují. Na jedné straně bibliofilie, pro které je typická společná koexistence literatury a vizuálního umění, přičemž nabývají mnoha hybridních podob, na druhé straně autorská kniha, která má primárně umělecké ambice, a nemusí se nutně vázat na text ani na formu kodexu.

Pro svá zkoumání oblasti současné bibliofilské produkce diplomantka využila jednak metodu orální historie, která se v případě nakladatelů (vybrala si z početně úzké skupiny nakladatelů bibliofilů reprezentativní osobnosti) jeví jako produktivní, neboť autorce umožnila získat autentické informace a ty dále rozvíjet a interpretovat. V další části se zájem diplomantky přesunul od nakladatelů k médiím, aby zjistila, kolik informací a v jaké kvalitě jsou předávány veřejnosti. Diplomantka v těchto kapitolách zmapovala prezentaci bibliofilů ve veřejných médiích a na sociálních sítích a v dalších kapitolách rovněž zmapovala tu část kultury, kde se bibliofilie objevují a jak se v ní uplatňují.

Hlavní část práce je soustředěna na analýzu aktérů a prostředí, ve kterém bibliofilie vzniká, kde je distribuována a kým je recipována. Z popsaných diskurzivních vzorců lze vysledovat, že tradiční bibliofilie se ocitá na okraji knižní produkce nejen proto, že renomovaní vydavatelé nevstupují do internetového prostředí, aby ho využili pro distribuci, ale hlavně proto, že pro koncepci vydávání bibliofilii volí tradiční postupy. Tradiční forma pro současné výtvarné interpretace textů je problematická zvláště proto, že ji akceptují, jak z výpovědi aktérů vyplývá, především příslušníci starší generace, což v důsledku znamená, že oblast bibliofilie zůstává omezena jen na úzký okruh uživatelů a v důsledku toho je oblast současné bibliofilské knihy izolována od ostatní knižní produkce.

Podobně vyznívají reakce veřejných médií – ty si rovněž všímají převážně tradičních stránek bibliofilské produkce ve spojení s umělci, jejichž tvorba zasahuje do oblasti bibliofilie.

Z probíhající komunikace o bibliofilii ve veřejném prostoru ať prostřednictvím klasických médií nebo prostřednictvím sociálních sítí vyplývá, že tato část knižní produkce není pro širší veřejnost lákavá, okruh zájemců limitovaný věkem a specifickým zájmem o umění rovněž neposkytuje žádnou perspektivu současnému setrvalému tradičnímu pojetí bibliofilie (Aulos), tj. primární orientaci na vysokou kvalitu všech složek bibliofilie včetně výtvarné interpretace textu. Exkluzivně odpovídající cena bibliofilii je rovněž tradiční a omezuje její distribuci na okruh zájemců definovaných výše.

Zařazení tématu autorské knihy do diplomové práce, tj. oblasti, kde bibliofilie narážejí na hranice výtvarného umění, diplomantce umožnilo odlišit přístupy, které jsou uplatňovány v oblasti autorské knihy – mediálně specifické postupy (většinou se bibliofilie vůbec nedotýkají) od přístupů, které jsou užívány jak v oblasti autorské knihy, tak v oblasti bibliofilie a mají tedy společné znaky. Experimenty v oblasti autorské knihy, které se týkají např. mediálně specifických postupů v rámci vizuální reprezentace (autorská kniha jako multimediální dílo zahrnuje reprezentace média v jiném médiu nebo používá imitace určitého mediálního postupu), přinášejí podněty pro přemýšlení o možné budoucí podobě bibliofilie, která by byla adekvátní odpovědí na změny v současné vizuální kultuře a která by jí ve veřejném prostoru mohla zajistit patřičnou pozornost.

V další části práce se diplomantka zaměřila na prostředí, ve kterém je současná bibliofilie představována formou výstav a je hodnocena v soutěžních přehlídkách. Mezi domácími

paměťovými institucemi (PNP, NM, Uměleckoprůmyslové muzeum, Muzeum umění v Olomouci), které se orientují na akvizici knižní kultury, stabilně převažuje orientace spíše na bibliofilskou produkci starších období knižní kultury. Výjimečnou možností pro reflexi současné knižní produkce je soutěž o Nejkrásnější českou knihu roku (samotná soutěž není reprezentativní co do počtu hodnocených knih), kterou každoročně pořádá Památník národního písemnictví ve spolupráci s MK ČR, přesto teprve v posledních dvou ročnících komise soutěže zveřejňuje svoje výroky při udělování cen, které přinášejí relevantní informace a hodnocení. Avšak kategorie bibliofilie není do soutěže oproti minulým ročníkům zařazena a tak bibliofilie hodnotí a oceňuje v rámci soutěže zástupce Spolku českých bibliofilů, jehož představitelé jako zastánci tradičního pojetí bibliofilie, což diplomantka v práci dokládá, nepřinášejí potřebný kritický pohled na současnou bibliofilskou produkci.

Práci by jistě bylo možné vytknout nedostatky, jak v metodice sběru dat, zde je nutné brát v úvahu, že práce není sociologická, tak v interpretační rovině, která by byla kvalitnější, pokud by statistická data byla sbírána s větším smyslem pro detail. Tato výhrada platí o celé práci. Na práci je nutné ocenit, že se diplomantka ujala tématu, které nemá v odborné literatuře zatím téměř žádnou odezvu. Diskuse o současné podobě knižního designu, jehož vyhraněnou podobu můžeme sledovat právě v oblasti bibliofilie / autorské knihy, se nejčastěji objevují převážně v internetovém prostředí, kde se aktivity generace nedávných absolventů mediálních studií zaměřují na výzkum vlivu nových médií na současnou vizuální kulturu včetně knižního designu, zde ale oblasti bibliofilie není pozornost věnována.

Zaujetí, se kterým se diplomantka tématu věnovala, se projevilo na kvalitně koncipované obrazové příloze, která je reprezentativním vzorkem jak oblasti tradiční bibliofilie (Aulos), tak netradičních konceptů z oblasti současné autorské knihy.

Hodnocení dipl. práce Zuzany Žižkové

Bodový zisk za práci	Hodnocení
0-50 bodů	Neprospěl, nedoporučeno k obhajobě
51-60 bodů	Dobře (3)
61-80 bodů	Velmi dobře (2)
81-100 bodů	Výborně (1)

Diplomové práce

Aspekt kv. práce	Vysvětlení	Možné hodnocení
metodologie a věcné zpracování tématu	<i>hodnotí se zvládnutí obsahové (věcné) stránky práce, splnění zadaného úkolu, využití výzkumných metod apod.</i>	30 bodů
přínos a novost práce	<i>hodnotí se přínos a novost práce pro informační vědu v ČR</i>	20 bodů
citování, korektnost citování, využití inf. zdrojů	<i>hodnotí se zejména využití odkazů a pramenů v textu, korektnost citování; hodnotí se využití cizojazyčných pramenů; (v případě plagiátů je student vyřazen ze studia bez další obhajoby)</i>	10 bodů
slohové zpracování	<i>hodnotí se čtivost textu, skladba vět, odborný styl vyjadřování, rozsah práce</i>	8 bodů
gramatika textu	<i>hodnotí se gramatická úroveň práce, hrubky, čárky ve větách apod.</i>	4 bodů
		72
CELKEM		bodů

